

Zwalczanie uprzedzeń i manipulacji jurorów w konkursach muzyki klasycznej

"Konkursy muzyki klasycznej są pełne korupcji i łapówkarstwa, zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i za granicą. Wszyscy o tym wiedzą, ale nikt o tym nie mówi, ponieważ kiedy jesteś w branży, nie robisz tego" powiedział Julian Lloyd Weber, wiolonczelista, dyrygent i brat kompozytora oraz impresario Andrew Lloyd Webbera. Niezależnie od tego, czy konkursy są pełne korupcji, czy są tylko umiarkowanie zepsute, manipulacja jest udowodnionym problemem, który nie został do tej pory z nich wyeliminowany. Z uwagi na to, że wiele konkursów muzycznych oferuje nagrody przekraczające 100.000 \$, trasy koncertowe warte wiele razy więcej, kontrakty nagraniowe oraz możliwość podpisania umowy z dużą firmą muzyczną, nie dziwi, że słyszy się o próbach przekupienia jurorów lub nakłaniania ich do przyznania wyższych ocen. Na Konkursie Czajkowskiego w Moskwie w 1990 roku, James Gibb, brytyjski juror, otrzymał propozycję łapówki od rodzica jednego z uczestników, którą odrzucił, co doprowadziło do wykluczenia tego uczestnika. Inny uczestnik tego samego konkursu zaoferował darowiznę fortepianu koncertowego Steinway (wycenianego na ponad 200.000 \$) dla Konserwatorium Moskiewskiego, w którym pracowała część jury. W Międzynarodowym Konkursie Skrzypcowym im. Wieniawskiego w 2016 roku, utworzyły się dwie grupy jurorów popierających dwóch kandydatów: jeden kandydat otrzymał najwyższe oceny od jednej grupy i prawie minimalne od drugiej, podczas gdy sytuacja była odwrotna dla drugiego kandydata. W sławnym skandalu podczas Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego w 1980 roku, mała grupa jurorów dała skrajnie niskie oceny kontrowersyjnemu pianiście Ivo Pogorelichowi. Martha Argerich zrezygnowała z jury w proteście, kiedy nie przeszedł on do finału. Na Międzynarodowym Konkursie Chopinowskim w 2010 roku, juror Fou Tsong nie zgłosił swojego związku nauczycielskiego z laureatem konkursu, Yulianną Avdeevą, do czego był zobowiązany regulaminem. Takie incydenty nie tylko szkodzą wiarygodności konkursów, ale także psują zaufanie, jakie konkursy zdobyły przez pokolenia od prezentujących sztukę po przychodzących na koncerty.

Wnioskowany projekt jest kontynuacją prac prowadzonych w ramach grantu NCN pod tytułem "Specyficzne gusta czy kliki jurorów? Zaprojektowanie systemów punktacji i głosowania odpornych na manipulacje." (2018/31/B/HS4/01005). Jego wynikiem było stworzenie innowacyjnego systemu głosowania o nazwie "Wykluczanie Jurorów Odstających" (Excluding Outlier Jurors, EOJ), zaprojektowanego pierwotnie do użytku w konkursach muzyki klasycznej. W przeciwieństwie do innych systemów głosowania stosowanych w praktyce konkursowej, które analizują oceny otrzymywane przez poszczególnych kandydatów i stosują środki korygujące, takie jak korekta lub odrzucanie ocen odstających, metoda EOJ skupia się na analizowaniu ocen przyznawanych przez poszczególnych jurorów i identyfikowaniu tych jurorów, którzy znacznie odbiegają od konsensusu całego jury. Wszystkie głosy takich odstających jurorów są odrzucane i nie są brane pod uwagę przy obliczaniu końcowych wyników. System EOJ został opisany w kilku publikacjach, a jego końcowa wersja w artykule "Identifying outlier scores and outlier jurors to reduce manipulation in classical music competitions" autorstwa Kontka i Kennera, opublikowanym w listopadzie 2023 r. w *Journal of Cultural Economics* (drugi autor jest laureatem drugiej nagrody na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Chopina w Warszawie w 1990 r.). System EOJ został oficjalnie przyjęty w Międzynarodowym Konkursie im. Szymanowskiego w Katowicach we wrześniu 2023 r. w czterech kategoriach: fortepian, skrzypce, głos i kwartet smyczkowy. W chwili przygotowywania tego wniosku trwają rozmowy na temat wdrożenia systemu EOJ w Międzynarodowym Konkursie im. Chopina w Warszawie, zaplanowanym na jesień 2025 r. Szybkie przyjęcie systemu EOJ w konkursach na całym świecie wskazuje na ogromne zapotrzebowanie na takie anty-manipulacyjne rozwiązania i znaczące zalety proponowanego systemu. Na podstawie doświadczeń z konkursów, w których zastosowano metodę EOJ, oraz opinii recenzentów czasopism, konieczne są dalsze badania teoretyczne i eksperymentalne dotyczące kwestii związanych z metodą EOJ i innymi systemami głosowań stosowanymi w praktyce konkursowej. Badania mają na celu osiągnięcie kilku celów: a). Opracowanie metod redukcji wybranych uprzedzeń (biases) wpływających na jurorów podczas oceny kandydatów. b). Opracowanie metody wykrywania koalicji jurorów i ograniczania wpływu ich głosów na ostateczną decyzję jury. c). Udoskonalenie technik identyfikacji manipulujących jurorów przy jednoczesnym zmniejszeniu ryzyka błędnych wskazań. d). Opracowanie uzupełniających zasad konkursowych w celu zapobiegania nieuczciwym wynikom.

Oprócz implikacji teoretycznych, systemy i metody zaproponowane we wniosku będą służyć przeprowadzaniu uczciwych i godnych zaufania konkursów, nie tylko w muzyce (lub ogólnie w sztuce), ale także w wielu innych obszarach, np. wyborach w instytucjach edukacyjnych, stowarzyszeniach zawodowych i technicznych, nagrodach sportowych, niektórych wyborach politycznych.